

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

GROSERİ GIDA VE İHTİYAÇ MADDELERİ TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2017/29989

Karar Tarihi : 19/4/2018

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Recai AKYEL

Raportör : Heysem KOCAÇINAR

Başvurucu : Groseri Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

Vekili : Av. Hasan ERZİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gerekçeli istinaf dilekçesine rağmen incelemenin yalnızca kamu düzeniyle sınırlı olarak yapılması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/7/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucuya ait işyerinde reyon sorumlusu olarak çalışan işçi M.A. 5/5/2014 tarihli noter ihtarnamesi ile fazla çalışma, genel tatil, dinî ve millî bayram tatili ile yıllık izin ücretinin ödenmediği iddiasıyla iş akdini feshetmiştir.

9. İşçi M.A. 9/5/2014 tarihli dilekçesinde; işçi alacaklarının ödenmemesi nedeniyle iş akdini haklı nedene dayalı olarak feshettiğini belirterek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 200 TL kıdem tazminatı, 1.000 TL fazla mesai ücreti, 50 TL genel tatil ücreti ve 50 TL yıllık izin ücreti olmak üzere toplam 1.300 TL'nin başvurucudan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

10. Davacı işçi 6/4/2016 tarihli dilekçesiyle kıdem tazminatı alacağını 7.393,13 TL ve yıllık izin ücreti alacağını 434,94 TL olarak ıslah etmiştir. Adana 4. İş Mahkemesi yapmış olduğu yargılama sonunda 28/12/2016 tarihli kararla davanın kabulüyle 7.593,13 TL kıdem tazminatı, 1.000 TL fazla mesai ücreti, 50 TL genel tatil ücreti ve 484,94 TL yıllık izin alacağının davalı başvurucudan tahsiline karar vermiştir. Mahkemenin gerekçeli kararında özetle, yapılan yargılamada toplanan delillere göre davacı işçinin 1/2/2009 ile 27/4/2014 tarihleri arasında başvurucuya ait işyerinde hizmet akdine bağlı olarak çalıştığı ve iş akdinin bir kısım işçilik alacağının ödenmemesi nedeniyle haklı olarak feshedildiği belirtilmiştir. 28/12/2016 tarihli duruşma zaptında taraf vekillerinin yüzüne karşı verilen karara karşı tefhimden itibaren sekiz gün içinde istinaf yoluna gidilebileceği hatırlatılmıştır.

11. Başvurucu vekili 30/12/2016 tarihinde Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesine (BAM) gönderilmek üzere bir dilekçe sunmuştur. Başvurucu vekilinin süre tutum dilekçesi olarak vasıflandırdığı dilekçede 28/12/2016 tarihli kararın Yargıtay içtihatlarına ve hukuka aykırı olması nedeniyle istinaf kanun yoluna başvurulduğu ve gerekçeli kararın tebliğine kadar istinaf süresinin durdurulmasının talep edildiği belirtilmektedir.

12. Başvurucu 4/1/2017 tarihinde istinaf karar harcı ile istinaf kanun yoluna başvurma harcını yatırmıştır.

13. Gerekçeli karar başvurucu vekiline 17/2/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 2/3/2017 tarihinde, ilk derece mahkemesi kararındaki usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıkları belirten istinaf nedenlerini içerir dilekçesini sunmuştur.

14. Gaziantep BAM 9. Hukuk Dairesi 16/5/2017 tarihli kararla istinaf başvurusunun süresinde yapılmasına rağmen istinaf nedenlerini içeren dilekçe, süresinde verilmediğinden yalnızca kamu düzeni ile sınırlı olarak inceleme yapılabileceğine hükmetmiştir. Gaziantep BAM 9. Hukuk Dairesi, kamu düzeni ile sınırlı olarak yapmış olduğu inceleme sonucunda ilk derece mahkemesi kararında kamu düzenine aykırı bir husus bulunmadığından istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

15. Nihai karar 20/6/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 11/7/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Mevzuat

1. Kanun Hükümleri

16. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İlk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü hâlinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir.

(...)

(5) İlk derece mahkemelerinin diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin nihai kararlarına karşı, bölge adliye mahkemelerine başvurulabilir."

17. 6100 sayılı Kanun'un "İstinaf dilekçesi" kenar başlıklı 342. maddesi şöyledir:

"(1) İstinaf yoluna başvurma, dilekçeyle yapılır ve dilekçeye, karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir.

(2) İstinaf dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

a) Başvuran ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ve adresleri.

b) Varsa kanuni temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri.

c) Kararın hangi mahkemeden verilmiş olduğu ve tarihi ile sayısı.

ç) Kararın başvurana tebliğ edildiği tarih.

d) Kararın özeti.

e) Başvuru sebepleri ve gerekçesi.

f) Talep sonucu.

g) Başvuranın veya varsa kanuni temsilci yahut vekilinin imzası.

(3) İstinaf dilekçesi, başvuranın kimliği ve imzasıyla, başvuru kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması durumunda diğer hususlar bulunmasa bile reddolunmayıp, 355 inci madde çerçevesinde gerekli inceleme yapılır.

18. 6100 sayılı Kanun'un "Başvuru süresi" kenar başlıklı 345. maddesi şöyledir:

"(1) İstinaf yoluna başvuru süresi iki haftadır. Bu süre, ilamın usulen taraflardan her birine tebliğiyle işlemeye başlar. İstinaf yoluna başvuru süresine ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır."

19. 6100 sayılı Kanun'un "İncelemenin kapsamı" kenar başlıklı 355. maddesi şöyledir:

"(1) İnceleme, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık gördüğü takdirde bunu resen gözetir."

20. Hüküm tarihinde yürürlükte bulunan 30/1/1950 tarihli ve 5521 sayılı mülga İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İş mahkemelerince verilen nihai kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Şu kadar ki, para ile değerlendirilemeyen dava ve işler hakkındaki kararlar hariç, miktar veya değeri üç bin Türk lirasını geçmeyen davalar hakkındaki nihai kararlar kesindir. (1)

İstinaf yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihaî kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmiş ise tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür.

Bölge adliye mahkemesinin para ile değerlendirilemeyen dava ve işler hakkındaki kararları ile miktar veya değeri kırk bin Türk lirasını geçen davalar hakkındaki nihaî kararlara karşı tebliğ tarihinden başlayarak sekiz gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir."

21. 25/10/2017 tarihinde yürürlüğe giren 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun "Yargılama usulü ve kanun yolları" kenar başlıklı 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İş mahkemelerinde basit yargılama usulü uygulanır.

(...)

(3) 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun kanun yollarına ilişkin hükümleri, iş mahkemelerince verilen kararlar hakkında da uygulanır.

(4) Kanun yoluna başvuru süresi, ilamın taraflara tebliğinden itibaren işlemeye başlar."

22. 7036 sayılı Kanun'un "Geçmiş hükümleri" kenar başlıklı geçici 1. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Mülga 5521 sayılı Kanun gereğince kurulan iş mahkemeleri, bu Kanun uyarınca kurulmuş iş mahkemeleri olarak kabul edilir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış olan davalar, açıldıkları mahkemelerde görülmeye devam olunur.

(...)

(4) İlk derece mahkemeleri tarafından bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen kararlar, karar tarihindeki kanun yoluna ilişkin hükümlere tabidir."

2. Yargı Kararları

23. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 22/1/2018 tarihli ve E.2015/23941, K.2018/247 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 8. maddesi gereğince iş mahkemesinin nihaî kararları 8 gün içinde temyiz edilebilmekte olup 06.07.2015 tarihinde tebliğ edilen karara karşı yasal süre geçtikten sonra 16.07.2015 günü temyiz yoluna başvurulmuştur. Şu duruma göre, davada 8 günlük temyiz süresi geçtiğinden, O hâlde, 01/06/1990 tarih ve 1989/3 E. - 1190/4 K. sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı da gözönünde tutularak davacının temyiz dilekçesinin süre aşımı yönünden reddi cihetine gitmek gerekmiştir."

24. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 16/10/2017 tarihli ve E.2017/3653, K.2017/15699 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"D) İstinaf Dairesi Kararı:

Bölge Adliye Mahkemesi tarafından yapılan inceleme sonunda, karara karşı davalı vekilinin 8 günlük istinaf başvurusu süresi içerisinde istinaf başvurusunu yapmadığından ve ilk derece mahkemesinin kararında kamu düzenine aykırılık da bulunmadığı anlaşıldığından başvurusunun 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 352. maddesi gereğince başvuru talebinin reddine karar verilmiştir.

E) Temyiz:

Kararı davalı vekili temyiz etmiştir.

F) Gerekçe

6100 sayılı HMK.'un 342. maddesinde istinaf yoluna başvurulduğunda, istinaf başvuru nedenleri ve gerekçesinin gösterilmesi gerekir. Ancak aynı madde uyarınca başvuranın kimliği ve imzasıyla, başvuru kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması durumunda diğer hususlar bulunmasa bile-ki uyumsuzlukta süresinde istinaf nedenleri ve gerekçesi bulunmamaktadır- reddolunmayıp, 355 nci madde çerçevesinde gerekli inceleme yapılmalıdır. Anılan 355. maddeye göre ise 'İnceleme, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık gördüğü takdirde bunu resen gözetir'. Kanunun 352. maddesinde ise Bölge Adliye Mahkemesinde istinaf başvuru yolunun ön incelemesi düzenlenmiş ve 'Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince dosya üzerinde yapılacak ön inceleme sonunda; incelemenin başka bir dairece yapılması gerektiği, kararın kesin olduğu, başvurunun süresi içinde yapılmadığı, başvuru şartlarının yerine getirilmediği, başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin hiç gösterilmediği tespit edilen dosyalar hakkında öncelikle gerekli karar verilir. Bu düzenlemelerin birlikte değerlendirilmesi gerekir. İstinaf yoluna süresinde başvurulmuş, ancak istinaf nedenleri ve gerekçeleri bildirilmemiş ise kamu düzenine aykırılık yönünden inceleme yapılacak, yok ise istinaf sebebi de bildirilmediği gerekçesi ile esastan reddine karar verilecektir. Somut uyumsuzlukta davalı taraf tefhim edilen kısa karardan sonra süresinde istinaf yoluna başvurmuş, ancak istinaf nedenlerini belirtmemiş, süresi geçtikten sonra dilekçe ile belirtmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince 342 ve 355. maddeleri gözden kaçırılarak usulden ret kararı verilmesi usule aykırıdır."

25. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 31/10/2017 tarihli ve E.2017/19842, K.2017/17025 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesinin 2. fıkrasında "İstinaf yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihai kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmiş ise tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür" düzenlemesi bulunmaktadır.

İlk derece mahkemesince gerekçesi açıklanmamış bir hükmün HMK kapsamında tefhim edilmiş bir hüküm olamayacağı ve gerekçeli karar tebliğ edilmeden istinaf kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağı yönündeki Bölge Adliye Mahkemesi'nin kabulü usul ve yasaya

uygundur."5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesinin 2. fıkrasında "İstinaf yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihai kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmiş ise tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür" düzenlemesi bulunmaktadır.

İlk derece mahkemesince gerekçesi açıklanmamış bir hükmün HMK kapsamında tefhim edilmiş bir hüküm olamayacağı ve gerekçeli karar tebliğ edilmeden istinaf kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağı yönündeki Bölge Adliye Mahkemesi'nin kabulü usul ve yasaya uygundur."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

26 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyumsuzluklar ... konusunda karar verecek olan,... bir mahkeme tarafından davasının ... görülmesini istemek hakkına sahiptir..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

27. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının açık bir biçimde mahkeme veya yargı merciiine erişim hakkından söz etmese de -maddede kullanılan terimler bir bütün olarak bağlamıyla birlikte dikkate alındığında- mahkemeye erişim hakkını da garanti altına aldığı sonucuna ulaşıldığını belirtmiştir (*Golder/Birleşik Krallık*, B. No: 4451/70, 21/2/1975, §§ 28-36). AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında mündemictir. Bu çıkarsama, sözleşmeciler devletlere yeni yükümlülük yükleyen genişletici bir yorum olmayıp 6. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin lafzının Sözleşme'nin amaç ve hedefleri ile hukukun genel prensiplerinin gözetilerek birlikte okunmasına dayanmaktadır. Sonuç olarak Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası, herkesin medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili iddialarını mahkeme önüne getirme hakkına sahip olmasını kapsamaktadır (*Golder/Birleşik Krallık*, § 36).

28. AİHM; adil yargılanmanın bir unsurunu teşkil eden mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını, doğası gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bu hakkın belli ölçüde sınırlanabileceğini kabul etmektedir. Ancak AİHM, bu sınırlamaların kişinin mahkemeye erişimini hakkın özünü zedeleyecek şekilde ve genişlikte kısıtlamaması, zayıflatmaması gerektiğini ifade etmektedir. AİHM'e göre meşru bir amaç taşımayan ya da uygulanan araç ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurmayan sınırlamalar Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla uyumlu olmaz (*Sefer Yılmaz ve Meryem Yılmaz/Türkiye*, B. No: 611/12, 17/11/2015, § 59; *Eşim/Türkiye*, B. No: 59601/09, 17/9/2013, § 19; *Edificaciones March Gallego S.A./İspanya*, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34).

29. AİHM; mahkemeye erişim hakkının doğası gereği hakkın devletin düzenleme yapmasını gerektirdiğini, bu düzenlemelerin zaman ve yer itibarıyla topluluğun ve bireylerin ihtiyaç, imkânlarına göre değişebileceğini, bu nedenle Sözleşmeciler devletlerin bu konuda takdir hakkına sahip olduklarını kabul etmektedir (*Ashingdane/Birleşik Krallık*, B. No: 8225/78, 28/5/1985, § 57; *García Manibardo/İspanya*, B. No: 38695/97, 15/2/2000, § 36).

30. AİHM, yasal yollara başvuru için süre ve usul kuralları öngörülmesinin amacının "adaletin iyi yönetimi"ni güvenceye bağlamak ve hukuki güvenlik ilkesini sağlamak olduğunu hatırlatmakta; bunun yanında yargısal başvurulara ilişkin usullerin, özellikle tebligat sistemi ışığında uyulması gereken başvuru sürelerinin hesaplanmasının Sözleşme'nin 6. maddesinin gerektirdiği şekilde mahkeme hakkının etkililiğini güvence altına alacak nitelikte olması zorunluluğuna vurgu yapmaktadır. AİHM'e göre başvurunun kamu otoritelerinin menfaati ile kendi menfaati arasında adil denge tesis eden tutarlı bir sisteme güvenilebilir imkânına ve özellikle haklarına doğrudan müdahale teşkil eden ilgili idari işleme itiraz edebilecek açık, pratik ve etkili fırsatlara sahip olması önem taşımaktadır (*Geffre/Fransa* (k.k.), B. No: 51307/99, 23/1/2003).

31. AİHM, dava hakkını süre koşuluna bağlayan iç hukuk hükümlerinin yorumlanmasının öncelikli olarak kamu otoritelerinin ve özellikle mahkemelerin görevi olduğunu belirtmekte; kendi rolünün bu yorumun etkilerinin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını tespitiyle sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Süre sınırı getiren kuralların uygun adalet yönetiminin güvence altına alınması amacına dayandığına işaret eden AİHM, bu kuralların veya bunların uygulanmasının ilgililerin ulaşılabilir başvuru yollarına müracaatlarını engelleyecek mahiyette olmaması gerektiğini değerlendirmektedir. AİHM, bu bağlamda her bir olayın somut başvuru yolunun özellikleri ışığında ve Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının amaç ve hedefleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir (*Eşim/Türkiye*, § 20).

32. Mahkemeye erişim hakkı sadece ilk derece mahkemesine dava açma hakkını değil eğer iç hukukta itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise üst mahkemelere başvurma hakkını da içerir (*Bayar ve Gürbüz/Türkiye*, B. No: 37569/06, 27/11/2012, § 42).

33. AİHM'e göre temyiz için öngörülen süre sınırlarına ilişkin kurallar, adaletin iyi yönetimini ve bilhassa hukuki belirlilik ilkesine riayet edilmesini sağlamayı hedefler. Bu kuralların uygulanması beklenir. Ancak söz konusu kurallar veya bu kuralların uygulanması, davacıların mevcut bir başvuru yolundan faydalanmalarına engel teşkil etmemelidir. Ayrıca 6. madde istinaf veya temyiz mahkemeleri bakımından uygulanırken ilgili yargılama sürecinin özel koşullarına bağlı kalınmalı ve ulusal yasal düzende yapılan yargılamaların bütünlüğü ile temyiz mahkemesinin bu yargılamadaki rolü dikkate alınmalıdır. Usulen temyize ilişkin kabul edilebilirlik koşulları, sıradan bir temyize kıyasla daha katı olabilir (*Osu/İtalya*, B. No: 36534/97, 11/7/2002, §§ 32, 33).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

34. Mahkemenin 19/4/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

35. Başvurucu; ilk derece mahkemesinin kararından sonra süresi içinde istinaf başvurusunda bulunduğunu ve gerekçeli kararın tebliğinden sonra 6100 sayılı Kanun'da öngörülen iki haftalık süre içinde istinaf nedenlerini belirtir dilekçeyi sunduğunu, dolayısıyla istinaf nedenlerinin incelenmesi gerektiğini iddia etmiştir. Başvurucu, hukuka uygun olarak yapmış olduğu istinaf başvurusunu inceleyen Gaziantep BAM 9. Hukuk Dairesinin mevzuatta düzenlenmemiş olmasına rağmen gerekçeli kararın tebliğinden sonra sekiz günlük bir süre ihdas ederek istinaf nedenlerini incelemekten kaçındığını ve aynı Mahkemenin bu karara aykırı olarak verdiği başka kararlar bulunduğunu da belirterek hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

36. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

37. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun istinaf nedenlerinin Gaziantep BAM tarafından süre aşımı nedeniyle incelenmediği yönündeki iddialarının mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

39. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

40. Mahkemeye erişim hakkı bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

41. Somut olayda, ilk derece mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusundaki başvuru tarafından ileri sürülen istinaf nedenleri süre aşımı gerekçesiyle reddedilip istinaf incelemesi kamu düzeni ile sınırlı olarak yapıldığından mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmektedir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

42. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

43. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

44. Bu sebeple müdahalenin somut başvuruya ilişkin olarak Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmiş olan kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

45. Başvurucunun ilk derece mahkemesi kararına karşı yaptığı istinaf başvurusunun yalnızca kamu düzenine ilişkin hususlar nedeniyle değerlendirilip başvuru tarafından ileri sürülen istinaf nedenlerinin süre aşımı nedeniyle incelenmemesinin 6100 sayılı Kanun'un 345. maddesi yollamasıyla karar tarihinde yürürlükte bulunan 5521 sayılı mülga Kanun'un 8. maddesine dayalı olduğu görülmektedir. Bu kapsamda somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

ii. Meşru Amaç

46. İstinaf nedenlerinin açıkça belirtilmesi zorunluluğu taraflarca istinaf dilekçelerinin ciddiyetle ele alınması, istinaf mahkemelerinin gereksiz yere meşgul edilmemesi ve böylece önem taşıyan nitelikli başvurular üzerinde yoğunlaşmasını temin etmeye yöneliktir. İstinaf nedenlerinin belirtilmesi zorunluluğu en genel ifadesiyle hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan adaletin iyi yönetimi ve yargılamaların makul süre içinde tamamlanmasını hedeflemekte olup anayasal açıdan meşru bir amaca dayalıdır.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

47. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı mutlak olmayıp sınırlamalara konu olabilir. Ancak Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi uyarınca anılan sınırlamaların mahkemeye erişimi imkânsız hâle getirmemesi ya da aşırı derecede zorlaştırılmaması gerekir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen hukuki veya fiili sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (*Özkan Şen*, § 52).

48. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

49. Ölçülülük ilkesi; öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını ve bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin kişiyi olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin ölçülü

olduğundan söz edilemez (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2015/101, 12/11/2015; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38). Müdahalenin ölçülülüğü değerlendirilirken ilgili yasal düzenlemelerle birlikte somut olayın koşulları ve başvuruçunun tutumu da gözönünde bulundurulmalıdır (*Ahmet Ersoy ve diğerleri*, B. No: 2014/4212, 5/4/2017, § 50).

50. Yargısal başvuruların birtakım usul kurallarına tabi kılınması tek başına mahkemeye erişim hakkını zedelemeyiz. Öte yandan kanun koyucunun kanun yollarına başvuruda ilk derece mahkemesinde dava açmaktan daha farklı ve daha katı koşullar öngörmesi mümkündür. Ancak bu koşullar belirlenirken tarafların kanun yollarına başvurabilmelerindeki bireysel yarar ile hedeflenen amaç arasında makul bir denge kurulmalıdır.

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

51. Gereksiz başvuruların engellenerek istinaf başvuru sayılarının azaltılması ve başvurularda kalitenin artırılması amacıyla istinaf nedenlerinin açıkça belirtilmesi zorunluluğu öngörülmesinin ulaşılmak istenen hedef bakımından elverişsiz olduğu ya da gerekli olmadığı söylenemez. Son olarak mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin orantılı olup olmadığı hususu da incelenmelidir.

52. İlk derece mahkemesinin tefhim edilen kısa kararında gerekçe bulunmamasına rağmen kanun yoluna başvurma süresinin başladığı hâllerde süreyi kaçırmak istemeyen taraflar, gerekçeli kararın açıklanmasını beklemeden kanun yoluna başvurma iradesini ortaya koyan dilekçeler sunmakta olup anılan dilekçeler uygulamada süre tutum isteği olarak adlandırılmaktadır. Nitekim başvuruçunun da kısa kararın tefhiminden sonra kanunda öngörülen sekiz gün içinde süre tutum dilekçesini sunmuş ve istinaf yolu için öngörülen harçları Mahkeme veznesine yatırmıştır.

53. Başvuruçunun tarafından sunulan süre tutum dilekçesinin içeriği, istinaf yoluna gidileceğini ortaya koyan iradeden ibaret olup gerekçeli karar henüz açıklanmadığından istinaf nedenlerini içermesi beklenemez. Yargıtay içtihatlarında istikrarlı olarak süre tutum isteminde bulunulması hâlinde temyiz isteğinin gerekçeli kararın tebliğinden itibaren işleyeceği belirtilmektedir. Öte yandan Yargıtay, BAM'ların fiilen göreve başlamasından sonra hükmün gerekçesiyle birlikte tefhim edilmediği hâllerde istinaf süresinin gerekçeli kararın tefhiminden itibaren işleyeceğini kabul etmektedir (bkz. §§ 24, 25).

54. Somut olayda başvuruçunun, ilk derece mahkemesi kararına karşı süresinde istinaf yoluna gitmiştir. Tefhim edilen kısa kararın gerekçe içermemesi nedeniyle süre tutum dilekçesinde istinaf nedenlerini belirtme imkânının bulunmadığı açıktır. Bu husus esas olarak Gaziantep BAM tarafından da kabul edilmiş ve başvuruçunun istinaf nedenlerini içermeyen süre tutum isteğinin istinaf yoluna başvurabilmek için yeterli olduğuna işaret edilmiştir. Ancak başvuruçunun gerekçeli kararın tebliğinden on üç gün sonra 2/3/2017 tarihinde istinaf nedenlerini belirtir dilekçesini Mahkemeye sunduğundan Gaziantep BAM, istinaf nedenleri süresi içinde bildirilmediğinden 6100 sayılı Kanun'un 355. maddesi uyarınca ilk derece mahkemesi kararında kamu düzenine aykırılık bulunup bulunmadığı yönünden yapmış olduğu sınırlı incelemeyle başvuruçunun istinaf isteğini reddetmiştir.

55. Başvurucu, esas olarak sekiz günlük kanuni süre içinde süre tutum dilekçesi vermiş olması nedeniyle istinaf nedenlerini herhangi bir süre kısıtlaması olmadan ileri sürebileceği iddiasıyla istinaf incelemesinin eksik olduğunu ileri sürmektedir. İstinaf dilekçesinin şekli ve içeriği ile hangi süre içinde bu yola gidilebileceği ilgili kanunda açıkça düzenlenmiştir. Öte yandan kanun yoluna başvurma süresinin tefhimle başladığı durumlarda mahkemenin kısa kararında gerekçe bulunmadığı takdirde sürenin gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlayacağı da Yargıtay içtihatlarında tereddüte yer vermeyecek şekilde kabul edilmektedir. Hâl böyle iken derece mahkemeleri süre tutum dilekçesiyle istinaf yoluna gitme iradesini ortaya koyan başvurusunun lehine olarak istinaf nedenlerini sunabilmesi için sekiz günlük süreyi gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlatmış, ne var ki başvuru anılan süre içinde istinaf nedenlerini belirtmemiştir.

56. İstinaf Mahkemelerinin daha etkin ve nitelikli çalışmaları bakımından istinaf dilekçelerinin istinaf nedenlerini içermesi zorunluluğu öngörülmüştür. Öte yandan kanun yoluna başvurma iradesini ortaya koyan süre tutum dilekçesinin ilgili yargı yerine verilmesinden sonra bu dilekçenin kişinin iradesine bırakılmadan belirli bir süre içinde verilmesi gerektiği şeklinde derece mahkemeleri yorumunun aşırı şekilci (katı) olmadığı gibi mahkemeye erişimi aşırı derece zorlaştırmadığı ya da imkânsız hâle getirmediği anlaşılmaktadır.

57. Açıklanan gerekçelerle başvurusunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının **İHLAL EDİLMEDİĞİNE**,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde **BIRAKILMASINA**,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE**
19/4/2018 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL